

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 31/2017

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat John Tuflått

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22
nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for
psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner mv.

Beslutningsdato: 25. mars 2019

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Trond Jørgensen
Lars Christian Finstad

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (heretter forskrift om kompensasjon for psykisk belastning).

██████████, heretter kalt klager, er født ██████████. ██████████. Klager tjenestegjorde i ██████████ i kontingentene ██████████ som i perioden ██████████ og som ██████████ i perioden ██████████.

Klager er født i ██████████ og vokste opp som ██████████ av ██████████ søsken. Familien flyttet til ██████████ da klager var ██████████ år gammel. Klager hadde et konfliktfylt forhold til sin far, som var alkoholisert, og flyttet til sin ██████████ i ██████████ kommune da han var 6 år gammel. Resten av familien ble boende i ██████████. Klager beskriver oppveksten hos sin ██████████ som god, men at han hadde et distansert forhold til sine søsken og foreldre som han ikke har hatt kontakt med siden hjemkomsten fra ██████████.

Etter grunnskolen flyttet klager på hybel og begynte på ██████████ skole i ██████████. Han sluttet imidlertid etter 1,5 år og jobbet deretter på ██████████ frem til førstegangstjenesten. Etter førstegangstjenesten, hvor han tjenestegjorde som ██████████, jobbet klager med ██████████ i ██████████, før han startet på forkurs til FN-tjeneste.

I klagers helsekort fra førstegangstjenesten datert ██████████ er det notert at klager hadde «*neg holdning til militæret, samt spes holdning til mye ellers i samfunnet*».

Klager har trukket frem flere episoder fra tjenesteoppholdene i ██████████ som han har opplevd som traumatiserende. Klager beskriver at han ble forsøkt fratatt sitt tjenestevåpen fra en lokal mann hvor han måtte slå mannen i halsen for å få kontroll på våpenet og avfyre et varselskudd for å få vedkommende til å trekke seg unna. Klager opplevde også at laget måtte bevæpne seg for å sikre seg mot mulig inntrengning fra ██████████ soldater frem til de fikk forsterkninger. Klager beskriver også at han deltok i et følge med 6-7 FN-soldater som fulgte etter en tropp med ██████████ soldater som tok dekning og åpnet ild mot dem. Han opplevde også at en FN-observasjonspost med syv soldater ble overmannet av ██████████ styrker. Klager opplevde i tillegg til dette flere episoder med høyt spenningsnivå, herunder prosjektiler som passerte tett ved observasjonsposten, deltagelse i søk etter veiminer, pågrepelse av fiendtlige bevæpnede styrker på natten og deltagelse i patruljer hvor det ble søkt etter våpen og eksplosiver gjennom å bryte seg inn i graver. Klager har oppgitt at han søkte spenning i periodene han tjenestegjorde som ██████████ og meldte seg frivillig til vaktoppdrag, utrykningstjeneste og nattpatruljer. Klager opplevde under siste tjenesteperiode en stressreaksjon da han kom i diskusjon med en medsoldat på bar. Episoden endte med at klager ble hentet av Militærpolitiet og lagt i håndjern. Klager ble senere refset og degradert på grunn av dette.

I klagers egenerklæringsskjema datert ██████████ har han svart «nei» på spørsmål om følgende symptomer: depresjon/tristhet, sterk frykt og angst, søvnproblemer med mareritt, skvettenhet ved støy, økt spenning i kroppen, uvanlig irritabilitet, sterk rastløshet, overaktivitet og sterkt ønske om å være alene. Klager oppga at han opplevde tjenesten som «*nokså lett*» og at han følte seg «*helt frisk*». I egenerklæringsskjemaet etter endt tjeneste som ██████████, har klager svart «nei» på spørsmål om psykiske plager, og oppgitt at han opplevde tjenesten som «*nokså lett*» og at han følte seg «*helt frisk*». Det er ikke registrert noen opplysninger om psykiske plager ved legeundersøkelsen den ██████████ foretatt i forbindelse med dimisjonen etter endt tjeneste. Utover dette foreligger det ingen tidsnær dokumentasjon i saken.

Etter endt tjeneste gikk klager på ██████████ i regi av NAV. I perioden 1989 til 1993 var han sammen med en tidligere kjæreste. De fikk to barn sammen. Etter bruddet flyttet klager til ██████████ hvor han falt ut av jobb og hadde lite kontakt med sine barn. I perioden 1996 til 1998 jobber klager som ██████████ for ██████████, før han flyttet til ██████████ hvor han hadde enkelte kortere arbeidsforhold frem til 2002. Etter dette har klager ikke hatt inntektsgivende arbeid. Klager har oppgitt at han fra

2000 og frem til han fikk innvilget arbeidsavklaringspenger fra NAV i mars 2014 har livnært seg på salg av eiendeler og oppsparte midler og sosialstønad fra NAV.

Klager ble tvangsinnlagt i 1991 som følge av et selvmordsforsøk, og frivillig innlagt på grunn av selvmordsfare i 1996. Klager ble 6. oktober 2000 innlagt ved ██████ sykehus for vurdering av selvmordsfare. Klager oppga en stressende jobbsituasjon som utviklet seg til alkoholproblemer, samt økonomiske problemer og samlivsbrudd, som årsaker til selvmordstankene.

Etter at et samboerforhold tok slutt i 2014, har klager vært uten fast bosted og hatt en livssituasjon preget av dårlig økonomi og praktiske utfordringer. Klager var innlagt med døgnopphold ved ██████ i perioden mars til august 2014 og juli til september 2015. Etter dette bodde klager i perioder på ██████. Her arbeidet han som ██████ fra januar 2016.

Klager flyttet til ██████ i 2016 hvor han har fått oppfølging av psykiatrisk sykepleier i kommunen og fått behandling hos ██████ DPS. Fokuset har vært på stabilisering og daglig mestring fremfor traumebehandling.

Den 15. september 2017 ble klager innvilget 100 % uføretrygd fra NAV. Uføretidspunktet ble satt til mars 2014, som er tidspunktet det er oppgitt at han var til behandling for psykiske plager for første gang.

Klager ble i vedtak 6. april 2018 tilkjent menerstatning fra NAV med en medisinsk invaliditetsgrad på 36 % hvor hans plager fra tjenesten ble ansett som yrkesskade.

Krav om kompensasjon ble fremsatt i søknad av 17. august 2015.

Klager ble i medhold av forskrift 2. desember 2004 nr. 1563 om billighetserstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner mv. tilkjent billighetserstatning på kr. 534 884 av Statens pensjonskasse (SPK) i vedtak datert 1. august 2016.

Klager fikk i SPK sitt vedtak av 20. oktober 2017 avslag på fremsatt krav om særskilt kompensasjon.

SPK har i forberedelsen av sitt vedtak innhentet spesialisterklæring fra psykologspesialist Arnold Myrvang. Spesialisterklæringen er datert 4. september 2017 og er avgitt i henhold til mandatet for den særlige kompensasjonsordningen.

Myrvold konkluderer i spesialisterklæringen med at klager oppfyller kriteriene for diagnosene vedvarende personlighetsforandring etter katastrofale livshendelser (F62.0) og posttraumatisk stresslidelse - PTSD (F43.1) og at det foreligger årsakssammenheng mellom hans psykiske plager og tjenesteoppholdet i ██████. I spesialisterklæringen er varig medisinsk invaliditet som følge av diagnosen skjønnsmessig satt til 36 %.

SPK legger i sitt vedtak ikke avgjørende vekt på konklusjonene som fremkommer i spesialisterklæringen og finner ikke at det er tilstrekkelig sannsynliggjort at det foreligger årsakssammenheng mellom klagers psykiske plager og FN-tjenesten. SPK viser i denne forbindelse til at det foreligger få tidsnære bevis i saken og at det i de tidsnære bevis som foreligger ikke er nedtegnet opplysninger om psykiske plager etter endt tjeneste i ██████. SPK viser til at nedtegninger om klagers tjeneste i ██████ og psykiske plager først fremkommer i 2014. Etter SPK sitt syn skyldes utviklingen av klagers psykiske plager andre forhold enn FN-tjenesten.

SPK legger også vekt på at Myrvangs erklæring i vesentlig grad bygger på klagers egne fremstillinger av opplevelsen av tjenestetiden og utviklingen av sine psykisk plager, uten at dette har støtte i sakens øvrige dokumentasjon. SPK viser i denne forbindelse til at komparentopplysningene innhentet i forbindelse med erklæringen ikke i tilstrekkelig grad underbygger klagers gjengivelse av de belastninger han har vært utsatt for i tjenesten.

Advokat John Tuflått påklaget vedtaket på vegne av sin klient i klage datert 24. oktober 2017.

I klagen anfører advokat Tuflått at Myrvangs spesialisterklæring er svært grundig og at SPK generelt bør være forsiktig med å sette en spesialisterklæring til side dersom det ikke finnes klare feil i fakta eller bevisvurderingen i erklæringen. Klager anfører også at de traumatiske hendelsene han opplevde under tjenesten, er bekreftet gjennom komparentopplysninger og at det dermed ikke er riktig, som SPK forutsetter i sitt vedtak, at Myrvangs konklusjon i det vesentlige bygger på klagers egen forklaring. Klager anfører også at han allerede i 1991 hadde betydelige psykiske plager og at den senere innleggelsen på [REDACTED] i år 2000 etter Myrvangs vurdering, kan være tegn på økt aktivisering av PTSD som følge av tjenesten. Klager anfører at Myrvangs kliniske intervju og psykometriske screening så langt som mulig objektivt bekrefter at klager har symptomer på PTSD. Det vises for øvrig til klagen i sin helhet.

SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er derfor oversendt klagenemnda for behandling.

Ytterligere kommentarer til klagen ble fremsatt av advokat Tuflått i brev datert 14. mars 2019 til klagenemnda.

Klager og hans advokat deltok ikke under nemndsmøtet. SPK var heller ikke representert.

2. Klagenemndas vurdering

Det er en forutsetning for behandling av saken at kravet ikke er foreldet. SPK har ikke anført foreldelse. Nemnda kan på selvstendig grunnlag vurdere dette.

Foreldelsesbestemmelsen i forskriften § 11 har følgende ordlyd:

«Krav om kompensasjon etter denne forskrift foreldes tidligst tre år etter ikrafttredelsesdato.

For øvrig gjelder lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer.»

Forskriften henviser til de generelle reglene om foreldelse etter lov-1979-05-18-18 (foreldelsesloven). Etter foreldelsesloven § 2 fremgår det at den alminnelige foreldelsesfrist er 3 år. Loven opererer også med enkelte særskilte foreldelsesfrister for spesielle krav. Foreldelsesloven § 9 angir blant annet en særskilt foreldelsesfrist ved krav på skadeserstatning.

Det er nemndas oppfatning at foreldelsesfristens utgangspunkt skal beregnes etter foreldelsesloven § 9 første ledd. Av foreldelsesloven § 9 første ledd første punktum fremgår det at:

«Krav på skadeserstatning eller oppreisning foreldes 3 år etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige.»

Formuleringen er i rettspraksis formulert som et spørsmål om når klager hadde oppfordring til å gå til saksanlegg med utsikt til et positivt resultat, jf. blant annet Rt. 1992 s. 603. Etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning § 11 vil foreldelsesfristen likevel tidligst begynne å løpe fra ikrafttredelsestidspunktet for ordningen. Dette var 1. januar 2010. Klager fremsatte krav om kompensasjon og billighetserstatning 17. august 2015. Kravet er dermed som utgangspunkt fremsatt for sent. Spørsmålet er om klager hadde tilstrekkelig kunnskap om skaden og den ansvarlige slik at han på et tidligere tidspunkt kunne ha fremsatt krav.

Det følger av Rt. 1998 s. 587 at utsikten til et positivt resultat må ses i lys av de rettskraftvirkninger som er knyttet til en dom om erstatning, og en mulighet for et positivt resultat er ikke nok. Fra Rt 1998 s 587 hitsettes (s 593):

«For at det skal foreligge en konstaterbar skade, må den ha nedfelt seg i symptomer som er påviselige. Kanskje især når det gjelder skader som ikke kan registreres ved objektive ortopediske eller nevrologiske funn (...) vil symptombildet kunne gi grunnlag for ulike oppfatninger med hensyn til

diagnose, alvorlighetsgrad, varighet mv. Ulikhetene vil også kunne bero på om skadelidte er blitt undersøkt av spesialist eller av allmennpraktiserende lege. Dette reiser spørsmålet om hva slags undersøkelser det er rimelig å kreve at en skadelidt må undergå med sikte på å bringe skaden på det rene.»

Etter nemndas syn hadde klager tilstrekkelig kunnskap om skaden og den ansvarlige slik at han kunne ha fremsatt krav på et tidligere tidspunkt. Det foreligger ingen tidsnære bevis på at klager hadde psykiske plager umiddelbart etter endt tjeneste i [REDACTED]. Klagers FN-tjeneste i [REDACTED] er først nevnt og satt i sammenheng med hans psykiske plager i forbindelse med henvisningen datert 25. mars 2014 til behandling på [REDACTED] DPS. I henvisningen fremgår det blant annet følgende:

«(...) Deltok i krigen i [REDACTED]. Ble voldtatt av en alkoholpåvirket eldre nær venn da han var ca. 13 år, har aldri fortalt om dette til noen. Bodde hos far som var alkoholisert, flyttet fra far til [REDACTED] da alkohol minnet han om overgrepet.

«(...) Bekrefter visuelle hallusinasjoner, ser ofte en person langt borte falle om, dette er en person pas. Skjøt i [REDACTED]. Ser også en liten jente han så ble sprengt av en mine».

Selv om klager ikke satte plagene i sammenheng med tjenesten, har de etter hans sigende vært uttalte i mange år og hemmende for hans yrkesaktivitet. Klager har kun hatt kortvarige perioder hvor han har vært i arbeid etter endt FN-tjeneste. Etter nemndas syn hadde klager derfor gode forutsetninger for å fremme kravet på et langt tidligere tidspunkt enn 17. august 2015. Etter nemndas vurdering er kravet dermed foreldet.

Selv om nemnda finner kravet foreldet, finner den grunn til å bemerke at saken ikke er tilstrekkelig opplyst til realitetsbehandling. Av sakens dokumentasjon, herunder spesialisterklæringen fra psykologspesialist Myrvang, fremkommer vesentlige opplysninger om klagers barne- og ungdomstid som vil ha en naturlig innvirkning på hans psykiske helse. For nemnda fremstår det som åpenbart at klager har hatt en generell sårbarhet, men at det er uklart om det kan konkluderes med at klager har hatt en inngangsinvaliditet.

Nemnda tiltrer for øvrig SPKs vurderinger og konklusjon i vedtaket.

Klagen tas med dette ikke til følge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på kr. 48 231,00 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 19 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet. Nemnda finner likevel grunn til å bemerke at det totale timeantallet anses for å være høyt.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. Statens pensjonskasses vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 48 231,00 inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 3. juni 2019

Anne Stine Eger Mollestad
Leder for klagenemnda